TARİHTE Türkler ve İngilizler

Tarihî tefrika: 28 Yazan: ZIYA ŞAKİR

Yeni sefir Sör Siton

Diğer selefleri gibi Türkler tarafından parlak merasimle istikbal edildi

Prens Üjen, tam zamanında bu fırsattan istifade etti. (Zanna) mevkiinde, orduyu hümayuna büyük bir baskın verdi. Türkler, bu baskını kahramanca karşıladılar. Fakat başta Sadrıâzam olmak üzere dört vezir, on üç beylerbeyi ve on bini mütecaviz asker şehid verdikten sonra, ric'ate mecbur kaldılar.

Bu ric'at, fena neticeler verdi. Hatta, harb meydanında düşüp kalan Sadrıâzamın üzerinde bulunan Padişahın mührü bile, düşman eline geçti.

Vakıâ, Padişah, daha hâlâ harbe devam fikrinde idi. Hatta, asker ve harb levazımı tedariki için, her tarafa şiddetli emirler vermişti. Fakat neticenin vahameti, pek aşikâr bir halde idi.

İngiltere sefiri Lord Pajet, bu müşkül vaziyeti nazarı dikkate aldı. Senelerdenberi devam eden bu kanlı boğuşmanın önünü almak için sulh teşebbüslerine başladı. Padişah, evvelâ bu teşebbüslere muhalefet etmek istedi. Fakat Lord Pajet, Padişahın son derecede tevecchühüne mazhar olan Kırım Hanını elde etti. Onunla müştereken müessir teşebbüslere giriştı.

Meselenin en dikkate şayan olan cihetı şurasıdır ki, İngiltere sefiri Lord Pajet, bu sulhu temin edebilmek şerefini kazanmak için, tam (elli bin altın) sarfetmekten de çekinmemişti.

Bu sulhperver zatın teşebbüs ve himmeti sayesinde, Padişah da artık harb düşüncelerini terketmeğe mecbur kaldı. Ve İngiltere Kralına bir mektub yazdı.

Bu mektub, başlıca iki nokta itibarile çok mühimdi. Birincisi, padişah bu mektubu bizzat kendi elile yazmıştı ki; o tarihe kadar Osmanlı hükümdarlarının, ecnebi bir devlet hükümdarına (hattı hümayun) göndermeleri ilk defa vuku bulan bir keyfiyetti... İkincisi de, 2 nci Osman, Lord Pajet'in sulh lehindeki kıymetli teşebbüslerini takdirkâr bir lisan ile kaydettikten sonra, sulh şartlarını da - hulâsaten - bildirmişti.

Lord Pajet ki - ve ona ehemmiyetli yardımlarda bulunan (Holanda) sefirinin - teşebbüsleri nihayet, matlûb olan neticeyi verdi. Osmanlı tarihinde mühim bir dönüm noktası olan meşhur (Karlofça) muahedesi akdedildi.

Vakıâ, Osmanlı hükûmeti bu muahedeyi kabul etmekle, Türklerin fütuhat devrinde ele geçirdikleri en kıymetli arazi parçalarının elden çıkmasına sebebiyet vermişti. Fakat, dört devlet ile on altı senedenberi mücadele eden yorgun Osmanlı ordusile muharebeye devam edilseydi, hiç şüphesiz ki meselenin sonu bir felâketle neticelenecek.. Daha büyük fedakârlıklar ihtiyarına mecburiyet husule gelecekti.

***

Lâle devrinde İngilizler

Lord Pajet, Türkiere karşı iyi bir hizmet ifa etmiş olmaktan mütevellid memnuniyet hislerile İstanbuldan ayrıldı. Fakat ayrılmadan evvel, saray erkânına ve hükûmet ricaline veda ederken:

— Uzun müddet, muharebeden içtinab ediniz. Bütün kuvvetinizle dahili işlerinizi ıslah ve tanzime gayret eyleyiniz. Ayni zamanda ticaretinizin inkişafına da son derecede ehemmiyet veriniz.

Diye, dostça nasihatler vermeği de unutmadı.

Kendisini hem saraya ve hem de Babâliye çok sevdirmeğe muvaffak olan Lord Pajet'in İngiltereye avdetinden sonra, İstanbul elçiliğine (Sör Siton) geldi. Bu zat da - diğer selefleri gibi - Türkler tarafından samimiyetle istikbal edildi. Parlak bir merasimle saraya, ve Padişah 2 nci Mustafanın huzuruna girdi. İtimadnamesini takdim etti.

Padişah, yeni sefire son derecede dostane ve nazikâne bir muamele gösterdi. Padişahların, sefirleri resmen kabul ettikleri zaman, gayet sakin ve vakur bir vaziyet takınmaları adeta usul ve tekâmül halini almış iken, (2 nci Mustafa) bu defa da bir hususiyet ve istisnaiyet gösterdi. Mutad hilâfına olarak sefire fevkalâde iltifatta bulunduktan sonra, İngiltere hükûmetinin ve İngiliz milletinin dostluğuna dair uzunca bir nutuk söyledi.

(Sör Siton), selefi Lord Pajet'in mesleğini takib ediyordu. Temaslarda bulunduğu devlet erkânına:

— Türkiye hükûmeti, artık harb ve cidal siyasetini bırakmalı... Milletin istikbalini inkişaf ve temin edecek olan faydalı işlere bakmalı... İlim, irfan ve ticaret silâhlarile Avrupa medeniyet sahasında, kendisine büyük ve sarsılmaz bir mevki yapmalıdır.

Diye, kıymetli tavsiyelerde bulunuyordu.

Bilhassa o devirde bu tavsiyelerin cidden büyük bir kıymeti vardı Osmanlı idaresi müzebzeb, perişan bir halde, günden güne zâfa duçar olduğu esnada, hilâlin Avrupa afakında ufûlüne bütün gayretlerile çalışan garb hükûmetleri, Osmanlıların harb san'atine de vâkıf olmuşlardı. Hatta, fennin terakkiyatından istifade ederek, Osmanlı silâhına faik silâhlar da vücude getirmişlerdi. (Monte Kokollu) nun (Sen Gotar) muvaffakiyetinden sonra başlayan bu mesai senelerce devam etmiş, en parlak semerelerini (Salankamin), (Zenta) ve (Peter Varadin) muharebelerinde göstermişti. Fakat, o devrin ne padişahı, ne saray erkânı ve ne de devlet ricali, henüz vaziyeti lâyıkile idrak edecek seviyede değillerdi.

***

Bu hal, (3 üncü Ahmed) in kıymetli Sadrıâzamı İbrahim Paşanın zamanına kadar devam etti.

İbrahim Paşa sadaret mevkine geldiği zaman (Sör Siton) da memleketine avdet etmiş, onun yerine, (Sör Montak) gelmişti. Ve bu zat da, kendinden evvel gelen İngiliz elçileri gibi saray ve Babıâli üzerinde mühim bir nüfuz husule getirmişti.

Ancak; Sör Montak'ın İstanbula gelmesi ve İbrahim Paşanın da sadaret mevkiine geçmesi... ve nihayet bu iki zatın fikirlerinin ve hislerinin ayni maksad üzerinde birleşmesi zamanı gelinceye kadar da, bir kaç Sadrıâzam değişmiş.. Osmanlı hükûmeti muhtelif harblere girişmiş, kâh mağlûb olmuş, kâh galib gelmiş... ve nihayet Sadrıâzam Halil Paşanın Avusturyalıları hırpalayan ordusu artık yorgun düşerek Belgradda, mağlûbiyeti kabul etmişti.

Mesele, (Pasarofça) muahedesile neticelendi. Bu hâdisede de sulh tavassutu, gene İngiliz elçisi tarafından geldi. Sör Montak, bu işte o kadar azimkârane çalıştı ki, Fransanın vaziyetini kurtarmak için Fransa sefirinin sulh aleyhindeki mahirane siyasetini yenecek kadar muvaffakiyet gösterdi.

Yeni Sadrıâzam İbrahim Paşa, İngiliz elçisi Sör Montak gibi uzun bir sulha lüzum görüyor... Bütün mesaisini, memleketin ilim ve irfan hayatının inkişafına, halkın huzur ve sükûn içinde yaşamasına hasretmek isteyordu.

[Arkası var]

Halkın şikâyetleri

Taksimetreye riayet etmiyen şoförler

İsim ve adresi bizde mahfuz bir okuyucumuz dün matbaamıza gelerek bize şu şikâyette bulundu:

«Bebek tramvay durağından Amerikan Erkek Kolejine otomobille gitmek isteyenler, şoförlerin keyfine tâbi olmak mecburiyetinde kalıyorlar. Şoförler, bu mesafe dahilinde maktuan 60 kuruş istemektedirler; halbuki taksimetre ancak 40 kuruş yazmaktadır. İstenilen para verilmedikçe otomobile binmek imkânsızdır. Halbuki bu miktar, bu günden itibaren de 70 kuruşa çıkarılmıştır. Bu gün Bebek tramvay durağından 1843 numaralı otomobile binerek Koleje gittim, şoför, 70 kuruş istedi. Taksi açılmadığı için bu parayı vermek mecburiyetinde kaldım. Şoför, benzin fiatlarının arttığından, masrafların çoğaldığından bahsederek ücretleri artırdıklarını söyledi. Seyrüsefer tarifeleri şoförlerin arzularına göre değil, Belediyenin kararlarile artırılabilir. Bu hususta alâkadar makamın nazarı dikkatini celbetmenizi rica ederim.»

Bulunan cesed

Tophanede 40 numaralı evde tefessüh etmiş bir cesed bulunarak Morga kaldırılmıştır. Fakat zamanla tamamen parçalanmış bir halde bulunan cesedin kadın veya erkek olup olmadığı halen tespit edilememiştir. Alâkadarlar, henüz bir cinayet ihtimali mevcud olmadığını, ölüm hâdisesinin başka bir sebeble de vukua geleceğini ve hâdisenin Morg raporu ve tahkikat neticesinde aydınlanabileceğini söylemişlerdir.

Şehrin ekmek ihtiyacı

İstanbulda üç aylık un stoku bulunacak

Toprak Mahsulleri Ofisi, değirmenci ve kırmacılara derhal ucuz buğday verecek

Toprak Mahsulleri ofisi İstanbul müdürü Nuri Orak, vaki olan davet üzerine dün akşam Ankaraya hareke tetmiştir. Bu davete sebeb İstanbulun ekmeklik un ihtiyacının temini işidir.

Vilâyetin yaptığı tetkiklerde, İstanbulda mevcud un stokunun ancak bir haftalık olduğu görülmüş, şehrin fevkalâde ahvalde ekmeğini temin için tehlikeli görülen bu vaziyet Ticaret Vekâletine bildirilmişti. Ticaret Vekâleti vasıtasile vaziyetten haberdar olan Başvekâlet, hâdiseye büyük bir ehemmiyet vermiş ve İstanbulda asgari üç aylık un stokunun bulunması için Toprak Mahsulleri ofisinin derhal devlet namına değirmenci ve kırmacılara ucuz buğday vermesi kararı verilmiştir. Şimdi bu kararın tatbikatı üzerinde meşgul olunmaktadır.

Ayrıca İstanbul değirmenlerine verilmekte olan 300 ton buğdayın 100 tononun Eskişehir değirmenlerine verilmesi meselesi üzerinde de durulmuştur. Bir aylık tatbikatta tamamı İstanbula gelmesi lâzım gelen bu unların pek azı geelbilmiş, bu yüzden de şehrimizde un stoku çok azalmıştır. Bu 100 ton buğdayın tekrar İstanbul değirmenlerine verilmesi muvafık görülmektedir.

Fiat murakabe komisyonu kuruluyor

Koordinasyon heyetinin kararı dünden itibaren mer'iyet mevkiine girdi

Ankara 8 (Telefonla) — Bilûmum vilâyet merkezlerinde birer fiat murakabe komisyonu teşkiline dair Koordinasyon heyetinin kararı bugün mer'iyete konuldu. Ticaret Vekâletine, lüzum gördüğü eşya ve maddelerin azami satış fiatlarını tespit etmek salâhiyeti verilmiştir. Fiat murakabe komisyonları alelûmum mahalli fiatları nezaret altında bulunduracaklar ve Ticaret Vekâletince tayin edilecek eşya ve maddelerin mahalli toptan ve perakende satış fiatlarını tespit edeceklerdir.

Diğer taraftan Ticaret Vekâleti umumî mahiyette olmamak üzere her nevi eşya ve maddeler mevcudlarının bildirilmesini, lüzumlu göreceği her nevi malûmatın verilmesini ve vesikalarının göstcrilmesini alâkadarlardan taleb edebilecektir.

Gümrüklerdeki mallar

Gümrüklere gelip çekilmiyen malları alâkadarlar nam ve hesabına gümrüklerden çekmek için Millî Korunma kanununun 28 inci maddesi mucibince Ticaret Vekâletine salâhiyet verildi.

Kazdığı kuyuya kendisi düştü

Cihangirde Karakurd caddesinde Muzaffer Baykal apartımanı sahibinin millî korunma kanunu hilâfına apartımanının altındaki dükkânının kirasını arttırmak istediği hakkındaki ihbarın tahkik edildiğini yazmıştık.

İhbar yapan mezkûr Ayil'ının kiracısı istiraliye garib bir cürmü meşhud yapılmış ve davacı mevkiinden suçlu vaziyetine düşmüştür. İstrati dün sabah, Muzaffere eğer kendisine 75 lira verirse davadan vazgeçeceğini söylemiştir. Muzaffer bu teklifi kabul eder görünerek Emniyet müdürlüğüne beraberce gidip davadan vazgeçtiğini bildirdiği takdirde derhal istediği 75 lirayı vereceğini bildirmiştir. İkisi de Emniyet müdürlüğüne gelmişler, Muzaffer bir aralık polisi vaziyetten haberdar etmiş ve İstrati Emniyet müdürlüğü kapısında Muzafferden 75 lirayı alırken cürüm üzerinde yakalanmıştır. İstrati, dün hakkında tanzim edilen zabıt varakasile birlikte suçlu olarak Adliyeye teslim edilmiştir.

Şehrimize gelen Fransız diplomatı

M. Şatenyo, Fransız konsolosile birlikte Sirkeci garından çıkıyor

Fransa Hariciye Nezareti şeflerinden M. Şatenyo dün sabahki konvansiyonel ile Belgraddan şehrimize gelmiştir. Fransız diplomatı, Sirkeci garında Fransanın İstanbul Başkonsolosu M. Binet tarafından karşılanmıştır.

Fransanın Moskova büyük elçiliğine tayin edilen Fransanın eski Bükreş elçisi, M. Labon bir müddet evvelki gittiği Tunustan Ankara yolile dün akşam İstanbula gelmiştir. M. Labon burada M. Şatenyo ile görüştükten sonra Moskovaya gidecektir.

Bir kaç gün evvel Sofyaya giden İngilterenin Ankara sefareti askeri ataşesi General Arnold dün sabah Semplon ekspresile avdet ve akşam Ankaraya hareket etmiştir.

Türk; yurdun dağlarında, ormanlarında, ovalarında, denizlerinde, her bucağında nasıl bir bilgi ve kendine güvenli yürüyor, dolaşıyorsa, yurdun asümanında da, ayni suretle dolaşabilmelidir.

Bu ise, Türkü, çocukluğundan, vatan kuşlarile, vatan havası içinde yarışa alıştırmakla başlar.

K. ATATÜRK

Brüksel elçiliği erkânı geldiler

İtalyadaki talebelerimizden bir kısmı şehmize döndü

Belçikanın işgalini müteakıb Fransaya geçen Brüksel sefaretimiz idarî işler başkâtibi Cemal Vafi ve konsolosluk servisi başkâtibi Bürhan Işın dün sabahki semplon ekspresile gelmişler, akşam trenile Ankaraya gitmişlerdir. İstasyonda kendilerini karşılayan talebe velilerine, Belçikadan sefirle beraber ayrıldıklarını, oradaki talebelerimizin sıhhatte olduklarını, harb dolayısile Fransa ile Belçika arasında irtibat kesildiğinden muhabere yapılamadığını bu gün kalabalık bir talebe grupunun daha İstanbula geleceğini söylemişlerdir.

Bunlardan başka Pariste siyasi politik tahsili yapmakta olan Meliha Armay ve Fazıl Gelenbevi de şehrimize dönmüşlerdir. İtalyadaki talebelerimiz de memleketimize dönmeğe başlamışlardır. Dün Milânoda dekorasyon ve teknik işleri tahsilini ikmal eden Tarık Sevener ayni trenle gelmiştir. Tarık Sevener Romada bulunan on üç talebemizin bu gün geleceğini söylemiştir. Dünkü yolcular arasında Trieste konsolosumuzun zevcesi Seniye Süzen de bulunmaktadır.

Define altınları !

Bir taciri dolandıran sahtekâr tevkif olundu

Define bulduğundan bahisle bir tacirin altı yüz lirasını dolandırdığı iddia edilen Köse Salih adlı biri, dün sabah polisçe Adliyeye verilmiş ve hakkında tevkif müzekkeresi kesilmiştir.

Tahkikata göre, yağ taciri Ayvalıklı Mehmed Uçan, «Aksu» vapurunda seyahat ederken, Salih Köse, onunla tanışma yolunu aramış, bulmuş ve tacire «ben bir yerde define ele geçirdim, tam iki yüz altınlık bir definedir. Eğer isterseniz, bunu size satayım» demiş. Samsuna çıktıkları zaman, ikisi birden, bir kuyumcuya gitmişler, Salih Köse, bulduğu defineden bir kısmı olduğu kaydile, iki altın göstermiş, kuyumcu, «bu eski sikkelerin değeri vardır» demiş ve bunun üzerine, vapurla getirdiği mallarını satan tacir, bunların bedeli olan altı yüz lirayı Salih Köseye vermiş, ondaki iki yüz define altınını alarak ayrılmıştır. Mehmed Uçan, İstanbula gelince, kendisine altın diye satılan eski paraları burada tetkik ettirmiş, hepsinin de yaldızlanmış eski bakır beşliklerden ibaret bulunduğu anlaşılması üzerine Salih Köse yakalanmıştır.

Tevkif edilen Salih Köse hakkındaki tahkikata devam olunmaktadır.

MÜTEFERRİK

Dolar düşüyor

Dün şehrimize gelen haberlere göre Nevyork borsasında İngiliz lirasında görülen fiat yükselişi ve İngiliz lirasına nazaran doların fiat sukutu devam etmektedir. Evvelki gece gelen telgraflara nazaran Nevyork borsasının kapanışında bir İngiliz lirası 3 dolar 82 sent olarak fiat almıştı. Şehrimizdeki bankalar, Nevyorktan gelen fiatlara istinaden dolara Türk parasile dün 143 kuruş fiat vermişlerdir. Halbuki bir gün evvelki açılış fiatı olarak bir dolar 160, kapanış fiatı olarak da 155 kuruş kabul olunmuştu.

Bakır şilepinde kaçak eşya bulundu

Marsilyadan limanımıza gelen Devlet Denizyollarına aid Bakır şilepinde mühim miktarda kaçak eşya meydana çıkarılmıştır. Muhafaza memurları, gayet meharetle saklanmış üç top ipekli kumaş, ipekli karyola örtüleri ve giyilecek muşamba pardösüleri yakalamışlardır. Bu işle alâkadar görülen şilepin aşçısı ve arkadaşları evrakile mahkemeye verilmiştir.

Maarif Vekili

Şehrimizde bulunan Maarif Vekili Hasan Âli Yücel, tetkiklerini ikmal ettiğinden bu akşam Ankaraya gidecektir. Vekil, Üniversite diploma merasiminde bulunmak üzere ay sonunda tekrar İstanbula gelecektir.

ADLİYEDE

Kiraları artırmak istemiş

Mahmudpaşada İrfaniye hanında kiracı, esnafın dükkân kiralarını artırmağa teşebbüsle millî korunma kanununa muhalif hareket ettiği iddia olunan han sahibi Hayımın muhakemesine, İstanbul altıncı asliye ceza mahkemesinde baş - lanmıştır. Hayım, kendisinin kira artırmak istemediğini, kiracılarının muayyen kira bedelini vermeyip işi savsakladıklarını, parasını isteyince iğbirare kapıldıklarını ve aleyhine müracaatte bulunduklarını söylemiştir. Muhakeme, tahkikat için bırakılmıştır.

Siyasî icmal

Harb ve Amerika

Fransadaki büyük muharebe bütün şiddetile devam ediyor. Harb talihinin ne tarafa teveccüh edeceği şu anda malûm olmamakla beraber Fransanın salâhiyettar makamları memleketin ve hatta icabında Parisin her taşı sonuna kadar müdafaa edileceğini dün kat'i olarak ilân ettiler.

Fransada büyük boğuşma devam ederken siyasî sahada dahi iki büyük mücadele cereyan etmektedir. Müttefikler Amerikanın yardımını ve Almanlar İtalyanın müdahalesini bekleyorlar. Amerika hükûmeti askerî ve siyasî değilse de malzeme yardımını imkân dahilinde artırmıştır.

Yapmak istediği yardımlardan biri geçen Umumî Harbde istimal edilmiyerek depolarda yepyeni kalan iki milyon tüfek ve beş bin sahra topudur. Bitaraflık kanunu mucibince Amerika hükûmeti -tayyare müstesna- doğrudan doğruya silâh veremez. Hükûmet bu eski tüfekleri hurda demir olarak hususî şirketlere devredecek ve aynı mahiyette olarak şirketler de bunları İngiltere ve Fransaya vereceklerdir. Müttefikler, Amerikanın büyük yardımlarından bir kısmı olan bu mühimmatla esliha ve malzeme cihetinden de takviye edilmiş olacaklardır.

Gene Amerika Bahriye Nezareti elindeki tayyarelerden bir kısmını, şirketlere devretmek tarzındaki kanuni şekil dahilinde müttefiklere göndermiştir. Amerikan Harbiye Nezareti de aynı usulle tayyareler gönderecektir. Müttefiklerin doğrudan doğruya silâh ve tayyare fabrikalarından almakta olduğu mühimmatla tayyareler bunlardan hariçdir. Amerika hükûmeti bir taraftan da hem kendi tayyarelerini sür'atle yenilemek, hem de müttefiklere mühimmat sevkiyatını artırmak üzere fabrikalarda mesai saatlerini fazlalaştırmıştır. Bir çok silâh fabrikalarından başka General Motors, Chrayesler ve saire gibi otomobil ve motör fabrikaları da tayyare, tank, zırhlı otomobil yapmak üzere seferber olmuşlardır.

Amerikada efkârı umumiye çok değişmiştir. Büyük bir kısım halk nazi tehlikesinin bütün dünya ile beraber Amerikayı da tehdid etmekte olduğu, binaenaleyh Amerikanın da harbe müdahale etmesi lâzım geldiği mütaleasındadır. Matbuatın tercüman olduğu bu cereyan çok kuvvetlenmiştir. Reisicumhur Ruzvelt'in müttefiklere ne kabilse vermek hususundaki karar ve hareketi muvafık ve muhalif bütün matbuat tarafından alkışlanmaktadır. Bugün denilebilir ki Amerika için birinci plânda gelen mesele harbi müttefiklerin kazanmasıdır. Reisicumhur intihab mücadelesi dahi bir tarafa bırakılmış ve Ruzvelt'in tekrar seçilmesi aşağı yukarı kat'ileşmiştir.

Bu umumî hava içinde Amerikanın muharebeye karar vermesi büyük bir sürpriz teşkil etmez. Avrupa harbi, Amerikayı büyük kararlar vermek mevkiine getirmiştir.

Muharrem Feyzi TOGAY

Bu nasıl iş?

Bazı tacirler, Amerikaya piyasadan ucuz fındık satmışlar!

Bazı fındık ihracat tacirlerinin fındık ihracatı için tespit edilmiş olan fiatlardan aşağı fiatlarla satış yapmış oldukları alâkadar makamlara ihbar edilmiştir. Ticaret Vekâleti bu ihbarı büyük bir ehemmiyetle karşılamış ve yapılan ilk tetkiklerde maalesef bir kaç ihracatçının memleket zararına olarak böyle bir şey yaptıkları anlaşılmıştır.

Fındık ihracat komitesi Ömer Abid hanında bu meselenin müzakeresi için Ticaret Vekâleti Başkontrolörü Hakkı Nezihi Erksonun riyaseti altında bir toplantı yapmış ve tespit edilen fiatlardan aşağı olarak bu satışların Amerikaya yapıldığı tebeyyün etmiştir. Bu ihracatı yapanlar, hareketlerini mazur gösterecek bazı sebebler ileri sürmüşlerdir. Bu hususta Ticaret Vekâletinin vereceği karar beklenmekte ve bu kararın şiddetli olacağı zannolunmaktadır.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone şeraiti

	Türkiye için	Hariç için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin, edilmesin iade edilmez ve zıyaından mes'uliyet kabul olunmaz.

Pazardan Pazara

Karagöz ve harb - Kundura hikâyesi - Askerî makaleler - Eden ve kadınlar

Yazan: *Server Bedi*

Karagöz ve harb

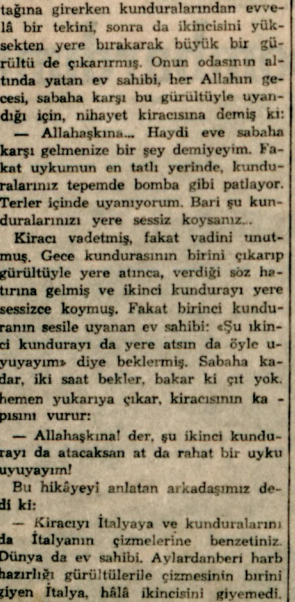

Avrupanın garbı, sonra şimali, şarkı, cenubu, sonra bütün dünya, harbe ve anın neticelerine aid endişeler içinde Fransada kan gövdeyi götürüyor. Bu sırada bizde bir Karagöz bahsi açıldı: Karagözün heykeli dikilsin mi, dikilmesin mi? Bakıyorum, bu mevzuda mizahî değil, ciddî yazılar da çıkıyor. Karagöz gazetesi bile Karagözlüğünü unutarak, dünya hâdiseleri üstünde bir başmuharrir ciddiyetile fikir beyan ederken bu mevsimsiz münakaşaya lüzum ne?

Anlaşılıyor ki bu bahsi ortaya atan sevimli avukat Rami, Alman - Fransız harbini Karagöz - Hacivad kavgasından daha ehemmiyetsiz buluyor. Yahud da aralarında pek fark yok: Dayağı atan daima Hacivaddır, dayağı yiyen de Karagöz. Netice malûm. Kendimizi niçin üzelim? Radyo dinlemeğe, gazete okumağa, zihin yormağa lüzum yok. İş olacağına varır. Biz yalnız şu meseleyi halledelim: Karagözün heykelini kim yapacak? Kanonika mı, Kripel mi, Torak mı? Abide hangi şehirlere ve hangi meydanlara dikilmeli? Karagözün heykelinde ışığırlağı açık mı olsun, kapalı mı? Hemen komisyonlar toplansın, ecnebi müteahassıslar çağırılsın, plânlar yapılsın. Karagözle Hacivaddan sonra Beberuhi'nin, Razzaki zade Narçın Beyin, Tuzsuz Deli Bekirin de birer heykeli dikilir. Fakat bence asıl heykeli dikilecek adam, bu harikulâde fikri veren avukat Ramidir.

Kundura hikâyesi

Dün şöyle bir kundura hikâyesi anlattılar:

Bir evin üst kat bölüğünde kiracı olarak oturan bir adam, her gece, sabaha karşı gelirmiş. Yatağına girerken kunduralarından evvelâ bir tekini, sonra da ikincisini yüksekten yere bırakarak büyük bir gürültü de çıkarırmış. Onun odasının altında yatan ev sahibi, her Allahın gecesi, sabaha karşı bu gürültüyle uyandığı için, nihayet kiracısına demiş ki:

— Allahaşkına... Haydi eve sabaha karşı gelmenize bir şey demiyeyim. Fakat uykumun en tatlı yerinde, kunduralarınız tepemde bomba gibi patlayor. Terler içinde uyanıyorum. Bari şu kunduralarınızı yere sessiz koysanız...

Kiracı vadetmiş, fakat vadini unutmuş. Gece kundurasının birini çıkarıp gürültüyle yere atınca, verdiği söz hatırına gelmiş ve ikinci kundurayı yere sessizce koymuş. Fakat birinci kunduranın sesile uyanan ev sahibi: «Şu ikinci kundurayı da yere atsın da öyle uyuyayım» diye beklermiş. Sabaha kadar, iki saat bekler, bakar ki çıt yok, hemen yukarıya çıkar, kiracısının kapısını vurur:

— Allahaşkına! der, şu ikinci kundurayı da atacaksan at da rahat bir uyku uyuyayım!

Bu hikâyeyi anlatan arkadaşımız dedi ki:

— Kiracıyı İtalyaya ve kunduralarını da İtalyanın çizmelerine benzetiniz. Dünya da ev sahibi. Aylardanberi harb hazırlığı gürültülerile çizmesinin birini giyen İtalya, hâlâ ikincisini giyemedi. Şunu da giyse de herkes rahat uyusa!

Biz de şöyle dedik:

— Fakat haritada İtalyanın iki değil, bir tek çizmesi var. İkinci çizmeyi nereden bulacak ve ne zaman giyecek?

Askerî makaleler

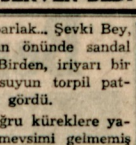

Her gazetede uzun askerî makaleler çıkıyor. Bazıları şöyle bir şey: «Almanlar ya pek yakın bir zamanda, yahud ondan sonra taarruza geçebilirler. Zaman tayin etmek zordur. Hâdiselerin inkişafını bekleyelim. Taarruz noktaları da ikiden biridir: Ya Amyen üzerinden, yahud Suvason - Laon istikametinde yürürler. Üçüncü bir ihtimal daha vardır ki ötekilerden daha zayıf değildir: Monmedi üzerinden yüklenmek. Mevki tayin etmek zordur. Hâdiselerin inkişafını bekleyelim. Almanların şarkta 40 tümenle harekete geçmeleri ihtimali vardır. Hakiki mevcudu bilmediğimiz için mütalaamız tahminden öteye geçemez. Fakat Almanların ellerinde bulunduğu farzedilebilecek olan 100 tümeni cepheye nasıl taksim edecekleri de henüz meçhul olduğu için bu tahminin de hiç bir kıymeti olamaz. Miktar tayin etmek zordur. Hâdiselerin inkişafını bekleyelim.»

Anlaşılan bu mütehassıs muharrirler harb bittikten ve sulh masasına oturulduktan sonra bize hangi tarafın galib geldiğini haber verecekler; çünkü hâdiseler ancak o zaman tam bir surette inkişaf etmiş ve neticesine varmış olacak.

Eden ve kadınlar

Garb memleketlerinden birinde, sinemada müttefiklerin meşhur simaları görününce ahali alkışı basıyormuş: Reynaud Churchill, Eden...

Fakat, dikkat etmişler ki Eden geçerken erkeklerden ziyade kadınlar, bütün kadınlar, heyecan içinde ve uzun uzun, meşhur İngiliz nazırını alkışlıyorlar.

Bir arkadaş dedi ki:

— Eden hangi milletten olsaydı, güzelliği ona bu alkışı kazandırırdı.

— Hayır, dedik, kadınlar hangi milletten olursa olsun Eden'i alkışlarlar!

SERVER BEDİ

Küçük hikâye

Bir can kurtardı!

Hava güzel... Gök parlak... Şevki Bey, Kalamıştaki köşkünün önünde sandal gezintisine çıkmıştı. Birden, iriyarı bir vücudün atılmasile, suyun torpil patlamış gibi yarıldığını gördü.

Hemen o tarafa doğru küreklere yapıştı. Henüz banyo mevsimi gelmemiş olduğu için bu bir yüzücü olamazdı. Canından bıkmış olan kimsenin batıp kaybolmak istemesine rağmen onu çalışa çabalaya sandala çekti. Bu, uzun boylu, saçı sakalına karışmış, soluk renkli bir adamdı. Derinden:

— Of! Of!

Diye inledi. Sonra gözlerini açtı. Şevki Bey:

— Haydi uzun etme, dedi, verilmiş sadakan varmış ki benim gibi helâl süt emmiş birine rastgeldin. Başkası olsaydı, dünyada bu kadar debelleşmez, uğraşmaz, seni kurtarma pahasına canını tehlikeye koymazdı.

Adı sanı belirsiz, kim olduğu meçhul adam kayık sahile yanaştığı vakit yerinde doğruldu. Şevki Bey, belki yeniden denize atlar korkusile hemen koluna yapaştı:

— Eğer takatin yoksa, dedi, bana dayan... Zaten köşk uzakta değil, seni şimdi misafirlere mahsus yatağa yatırırım Bir de mangal yaktırdım mı... kekâ!

Kapıdan içeri girdikleri zaman şaşalayan hizmetçiye emir verdi:

— Durma, hemen temiz çamaşır getir... Benim pijamalarımdan birini de dolabdan çıkar... Derhal mangala kömür koy!..

***

Bir saat sonra, Şevki Bey boğulmaktan kurtardığı adamı karşısında büsbütün değişmiş buldu: Pijaması ona biraz kısa gelmişti ama, eski robdöşambr pekâlâ uymuştu. Saçları taranıp, sakalı tıraş olununca yüzü gözü de açılmıştı.

— Ey... Nasılsın bakalım, aziz misafirim... Yalnız, rica ederim, teşekkürden, minnettarlıktan bahse kalkışma!

— Size teşekkür mü? Alay mı ediyorsunuz, beyefendi... Şu anda üzerinize hücum edip boğmaya kalkışmadığım ne mutlu!..

— Ya... Demek ,sizi denizden çekip çıkarmakla fena bir iş yapmış oldum, öyle mi?

— Ona şüphe ne?.. Beni ölmekten menetmek hakkını kim verdi size?.. Şu karmakarışık dünyadan, sakinleri durmadan birbirini boğazlayan cihandan vücudüm kalksaydı daha iyi değil miydi? Gençliğimdenberi kumar ve sefahet âleminde vakit geçirmiş bir adamım. Ne karıma, ne çoluk çocuğuma hayrım var... Herkes bana «Serseri Recai» der... Babamdan kalma han, hamam, dükkân ne varsa hepsini yedim. Bitirdim. Öteden beriden aldığım borçları veremiyorum. Buna karşı kendi kendini yok etmeğe çalışmaktan bir çare mevcud mudur? Siz söyleyin rica ederim...

— Fakat...

— Fakatı makatı yok... Mademki beni kurtardınız... Haydi bakalım, alacaklıların iki bin lirayı geçen haklarını ödeyiniz... Karımı, çoluğumu çocuğunu beslemeyi taahhüd ediniz!

— İki bin lira borcunuzu mu ödeyeyim?.. Sizin galiba ortalıkta olup bitenlerden haberiniz yok... Avrupa medeniyeti mahvoluyor... Bütün sanayi ve iş müesseselerinin faaliyeti durdu. Her yerde harb ve mücadele var... Her şey ateş pahasına çıktı. Ben kendi borçlarımı bile verecek bir halde değilim...

— Ben anlamam... Bu köşk sizin değil mi? Onu satınız, veriniz!

— Canım sen deli misin Allahaşkınal..

— Ben deli filân değilim... Bu dediklerim oluncaya kadar başına belâyım... Şuradan şuraya kımıldanacağımı zannetme!..

Şevki Beyin otuz senedir sakin bir bekâr hayatı yaşadığı köşkünü müthiş bir gürültü patırdı istilâ etmişti. Serseri Recai odadan odaya dolaşıyor, bütün eşyayı:

— Satılsa acaba kaç para eder?..

Gibilerde inceden inceye muayeneden geçiriyor, Şevki Beyin nefis sigaralarını durmadan fosurdatıp izmaritlerini halıların cilâlı masaların üzerinde söndürüyordu.

Yemeklerde üç dört adamın yiyeceğine karşılık et, sebze, pilâv, börek, makarna ne bulursa mideye indiriyor, en güzel koltuğa oturup siyaset yapıyor, bahçede dolaştıktan sonra içeriye ayakkabılarının çamurile giriyordu.

Bu hallere aşçı, uşak, hizmetçi dayanır mı hiç? Hepsi birer birer kaçtılar. O vakit Şevki Bey Recaiyi karşısına aldı:

— Vaziyeti görüyorsun, dedi, ocağıma tamamile incir diktin, artık devlethaneyi teşrif buyursanız fena olmaz.

— Devlethaneyi teşrif mi? Bilâkis yakında refikam cariyenizle çocukları da buraya nakletmek niyetindeyim... Aşçı, hizmetçi, uşak firar ettilerse onların işini sen görüver... Yemeği sen hazırla... Ortalığı temizle... Hamdolsun başka bir meşguliyetin yok.. Hazır yiyicinin birisin!

Şevki Bey, dünyada eşi nadir bulunur püsküllü bir belâya çatmış, kendi elile kendi hayatını ıstıraba, faciaya sürüklemişti. Artık ne yaşadığını, ne yiyip içtiğini biliyor, hayat ona bir ağır yük gibi görünüyordu. Evde yemek çıkmamaya başlayınca Recai köşede bucaktaki koltuk, kanape, masa, sandalye, levha, biblo, halı, tabak, çanağı yükleyip çarşıya götürüyor, satıp savdıktan sonra kendisine mükemmel rakı ziyafetleri çekiyordu.

Gelin, siz olun da buna tahammül edin!

***

Bir sabah kayıkçılar Kalamış koyunda cansız bir cesed buldular. Bu, zavallı Şevki Beyin şişmiş vücudüydü. Bir can kurtarırak beşeriyete en büyük hizmeti yaptığına kani olan bu adam, kendi canını o uğurda feda etmeğe mecbur kalmıştı.

Hadiye İCLÂL